

DİSK/GENEL-İŞ

COVID-19 SALGINI VE İŞYERLERİMİZDE DURUM-3 ARAŞTIRMA ANKETİ SONUÇLARI

DİSK/GENEL-İŞ

Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası

COVID-19 SALGINI VE İŞYERLERİMİZDE DURUM-3 ARAŞTIRMA ANKETİ SONUÇLARI

Covid-19 salgını sürecinde Sendikamızın örgütlü olduğu işyerlerindeki çalışma koşulları ile işçi sağlığı koşullarını ele almak üzere 44 şube başkanına her ay online anket uygulanmaktadır. Bu anketin ilki 27-28 Mart tarihlerinde, ikincisi 27-30 Nisan tarihlerinde, üçüncüsü ise 27-29 Mayıs tarihlerinde uygulanmıştır.

Bu ankette, örgütlü olduğumuz işyerlerinin ve birimlerin salgın bakımından tehlike ve risk durumları, işyerlerimizde salgın kapsamında alınan önlemlerin yeterlilik düzeyi, örgütlü olduğumuz işyerlerinde sendikamızın sürece katılımı, işyerlerinde müdahale edilmesi gereken olumsuz uygulamalar ve sendikamız üyesi işçilerin salgın sürecindeki çalışma koşullarına ilişkin talepleri ele alınmaktadır.

1. TEHLİKE VE RİSKLER BAKIMINDAN İŞYERLERİMİZİN DURUMU

Sendikamızın 44 şubesinden 31'inin örgütlü olduğu işyerlerinde Covid-19 vakaları görülürken 13 şubemizin örgütlü olduğu işyerlerinde henüz Covid-19 vakası görülmemiştir. Bir önceki anketimizde 28 şubemiz işyerlerinde Covid-19 vakaları görüldüğünü belirtmiş, bu süre zarfında 3 şubemizin daha işyerlerinde Covid-19 vakaları görülmüştür.

8 şubemiz belediye kadrolu işçilerinde, 26 şubemiz belediye şirketlerinde, 5 şubemiz hastane işyerlerinde, 4 şubemiz konut işyerlerinde ve 3 şubemiz üniversite işyerlerinde salgın hastalığa yakalanan üyelerimiz bulunduğunu belirtmiştir. Bir önceki anketimizden bu yana geçen sürede belediye şirketinde vaka olduğunu belirten şubelerimizde 8, konut işyerlerinde vaka olduğunu belirten şubelerimizde 3, üniversite işyerlerinde vaka olduğunu söyleyen şubelerimizde ise 2 artış olmuştur.

Grafik 1: İşyerlerimizde Covid-19 Vakalarının Görülme Yayınlığı

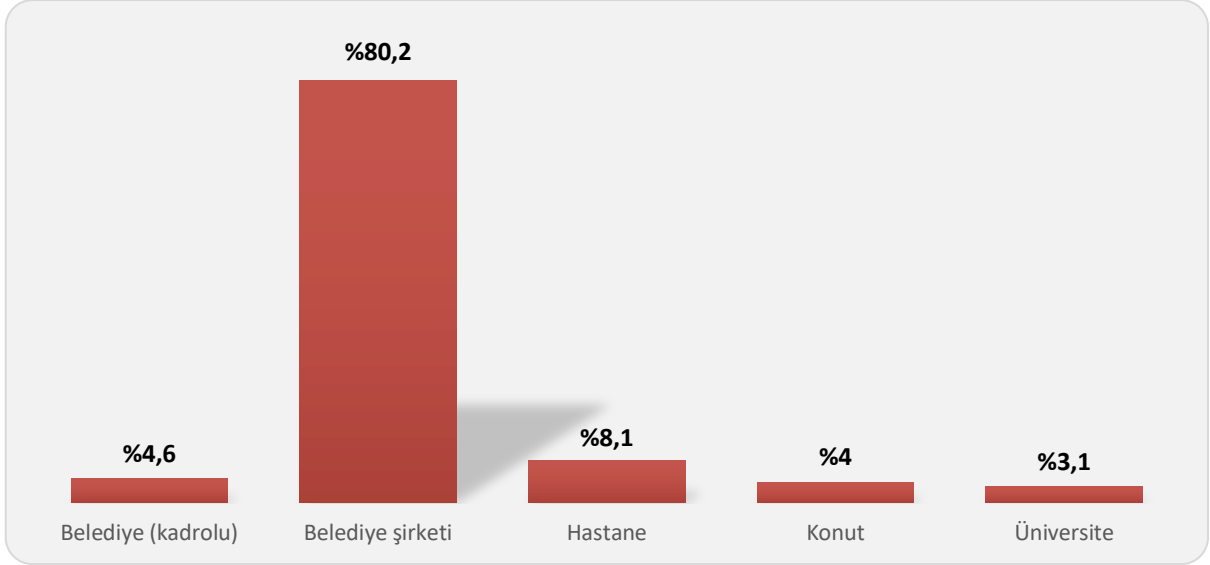

Sendikamızın örgütlülüğünün %13'ünü kadrolu belediye işçileri, %80'ini belediye şirket işçileri, %3'ünü hastane işçileri, %1,5'ini konut işçileri ve %3'ünü üniversite işçileri oluştururken; salgın hastalığa yakalanan üyelerimizin %4,5'i kadrolu belediye işçisi, %80'i belediye şirket işçisi, %8'i hastane işçisi, %4,2'si konut işçisi ve % 3,2'si üniversite işçisidir. Üye oranımızla hastalığa yakalanan işçi oranı

kıyaslandığında, salgın sürecinde en tehlikeli işyerlerimizin hastaneler olduğu görülmektedir. Bunu konut, üniversiteler, belediye şirketleri ve belediye kadrolu işçileri izlemektedir. Covid-19 tanısı konulan üyelerimizin ana gövdesini belediye şirket işçileri oluşturmaktadır.

Şubelerimizin verdiği bilgilere göre 18 kadrolu belediye işçisi, 302 belediye şirket işçisi, 31 hastane işçisi, 15 konut işçisi ve 12 üniversite işçisi üyemize Covid-19 tanısı konulmuştur.

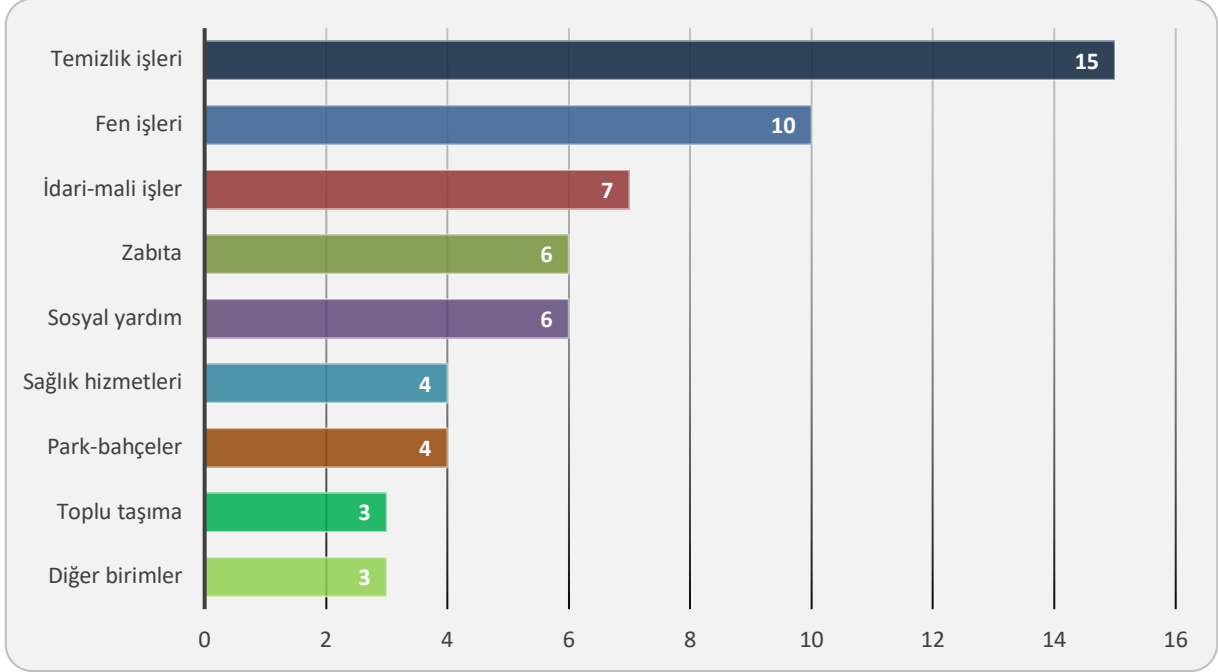
Grafik 2: Covid-19 Tanısı Konulan Üyelerimizin İşyerlerine Göre Dağılımı

2. TEHLİKE VE RİSKLER BAKIMINDAN BELEDİYE BİRİMLERİ

Şubelerimizin verdiği bilgilere göre belediye işyerlerimizde 320 üyemize Covid-19 tanısı konulmuştur. Belediye örgütlülüğümüz bakımından üyelerimizin % 14'ü kadrolu, %86'sının ise belediye şirket işçisiyken, Covid-19 vakaları bakımından bu oranın belediye şirket işçileri aleyhinde olduğu görülmektedir. Covid-19 tanısı konulan belediye işçisi üyelerimizin %5,5'i kadrolu, % 94,5'i ise belediye şirket işçisidir. Kadrolu üyelerimizle belediye şirket işçisi üyelerimizin çalışma koşulları arasındaki fark bu dönemde belirginleşmiştir.

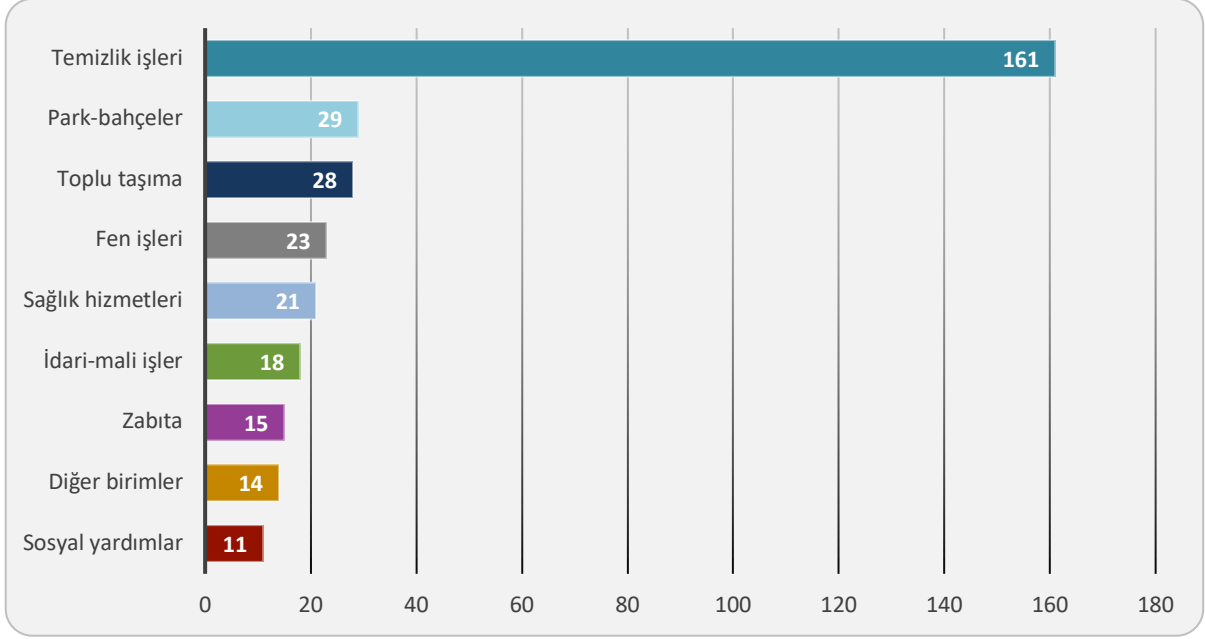
Bir önceki araştırmamızda en yaygın Covid-19 vakasının görüldüğü birimler sırasıyla temizlik işleri, zabıta, park-bahçeler ve idari-mali hizmetler olurken, bu araştırmada da sonuç değişmemiş ancak sıralama değişmiştir. Buna göre 15 şubemiz temizlik işlerinde, 10 şubemiz fen işlerinde, 7 şubemiz idari-mali işlerde, 6 şubemiz zabıta biriminde, 6 şubemiz sosyal yardımda, 4 şubemiz park-bahçelerde, 3 şubemiz toplu taşımada ve 3 şubemiz diğer birimlerde (veterinerlik ve spor birimleri) Covid-19 vakaları olduğunu belirtmiştir.

Grafik 3: Belediye Birimlerinde Covid-19 Vakalarının Yaygınlığı

Covid-19 vakalarının en fazla olduğu belediye birimi temizliktir. Belediyelerdeki 320 Covid-19 tanısının yarısı (161 vaka) temizlik birimlerinde çalışan üyelerimizdir. Temizlik birimlerindeki vaka sayısının diğer birimlere oranla oldukça yüksek olması, bu birimde salgın sürecine özgü tehlike ve risk maruziyetinin yüksek olduğunu ve alınan tedbirlerin yetersizliğini göstermektedir.

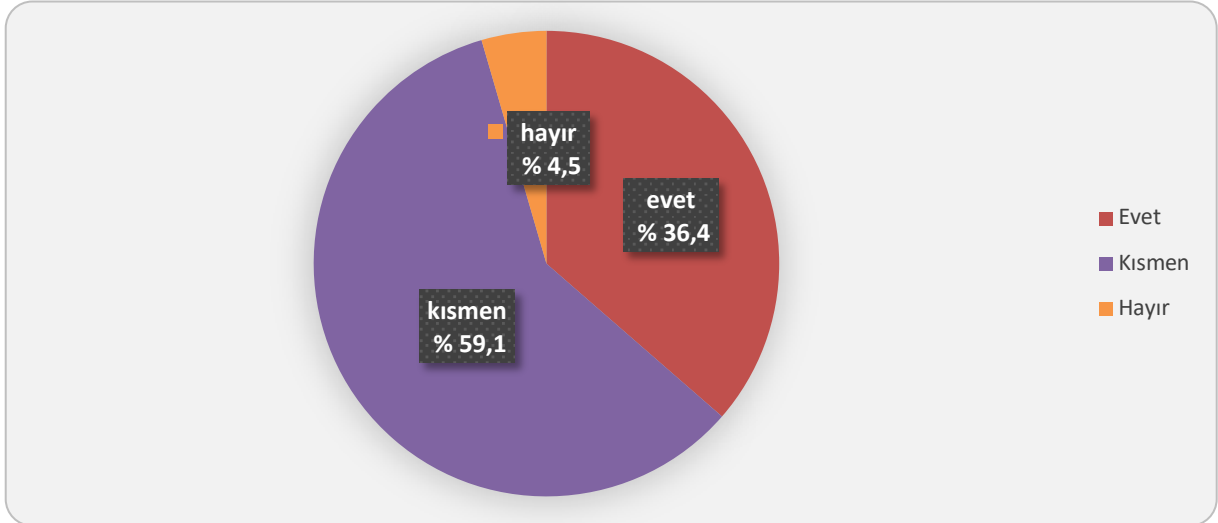
Temizlik birimini, 29 vaka ile park-bahçeler, 28 vaka ile toplu taşıma, 23 vaka ile fen işleri, 21 vaka ile sağlık hizmetleri, 18 vaka ile idari-mali işler, 15 vaka ile zabıta, 14 vaka ile diğer birimler (veterinerlik ve spor birimleri) ve 11 vaka ile sosyal yardım birimi izlemektedir. Vaka sayısının en fazla olduğu birimlerden, temizlik, sağlık hizmetleri ve sosyal yardımlar gibi birimler, salgın sürecinde belediyelerde iş yükünün arttığı birimlerdir.

Belediye birimlerinde görülen vaka sayısı kadar, bu birimlerde istihdam edilen işçi sayısının toplam belediye işçisi içerisindeki oranı da tehlike ve risklerin yüksek olduğu birimlerin değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Bu bakımdan sosyal yardımlar, toplu taşıma ve sağlık hizmetleri birimlerinde, diğer birimlere oranla daha az işçi çalışmasına rağmen vaka sayısının yüksek olması, bu birimlere özgü tehlike ve risklere işaret etmektedir.

Grafik 4: Covid-19 Tanısı Konulan Üyelerimizin Belediye Birimlere Göre Dağılımı

3. İŞYERLERİMİZDE SALGIN KAPSAMINDA ALINAN ÖNLEMLER

Anketimizde şubelerimizden, işyerinde salgın kapsamında alınan önlemlerinin yeterliliğini değerlendirmeleri istenmiştir. Şubelerimizin %36,4'ü işyerlerinde alınan önlemleri yeterli bulurken, %59,1'i önlemleri 'kısmen' yeterli bulmuş, %4,5'i ise önlemlerin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. İlk araştırmamızdan bu yana şubelerimizin değerlendirmelerinde olumlu yönde bir değişim olsa da, işverenlerin salgına karşı aldığı tedbirlerin hala çok yetersiz olduğu görülmektedir.

Grafik 5: Örgütlü Olduğumuz İşyerlerinde Salgın Kapsamında Alınan Önlemlerin Yeterliliği

Örgütlü olduğumuz işyerlerinde alınan tedbirlerin kapsamını anlamak üzere şubelerimizden alınan önlemleri değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre işyerlerimizde salgın kapsamında en yaygın **olumlu uygulamalar** şöyledir:

I. Hastalık belirtisi gösteren işçilerin derhal muayene edilmesi ve test uygulanması

31 şubemiz işyerinde hastalık belirtisi gösteren işçi olması durumunda derhal müdahale edildiğini ve test uygulandığını belirtirken, 5 şubemiz bu konuda aksaklıklar yaşandığını, 4 şubemizse hastalık şüphesi taşıyan işçinin muayenesi ve test uygulamasının yapılmadığını aktarmaktadır. Bu, uygulama, işyerlerimizdeki en yaygın olumlu uygulama olsa da aksaklıkların devam ettiği görülmektedir.

II. Çalışma saatlerinin kısaltılması ve dönüşümlü çalışma uygulanması

Mesai saatlerinin kısaltılması ve dönüşümlü çalışma uygulaması işyerlerimizdeki bir diğer yaygın uygulamadır. 30 şubemiz, işyerlerinde çalışma saatlerinin kısaltıldığını ve dönüşümlü çalışma uygulandığını belirtmiş, 8 şubemiz bu konuda aksaklıklar olduğunu belirtmiştir. Belirli birimlerde/ çalışma alanlarında mesai saatlerinin kısaltılması ya da dönüşümlü çalışma uygulanmadığı görülmektedir. 5 şubemiz bu soruya olumsuz yanıt vererek, mesai saatlerinin kısaltılmadığını ve dönüşümlü çalışma yapılmadığını aktarmıştır. İşyerlerimizde çalışma saatlerine ilişkin düzenlemenin ikinci ankette arttığı, ardından azaldığı görülmektedir.

III. İşyerlerinde ücretsiz izin ve yıllık izin kullandırma dayatması yapılmaması

Şubelerimizin 27'si örgütlü oldukları işyerlerinde ücretsiz izin ya da yıllık izin kullandırma dayatmasında bulunmadığını ifade ederken, 8 şubemiz bu konuda aksaklıkların yaşandığını, 8 şubemiz ise işyerlerinde ücretsiz izin ve yıllık izin kullandırma dayatmasının olduğunu ifade etmiştir. Bir önceki anketimizden bu yana işyerlerimizde bu konuda olumlu bir gelişmenin olduğunu söylemek mümkündür.

IV. Ücretsiz-uygun kişisel koruyucu ekipman sağlanması

İşyerlerimizdeki yaygın tedbirlerden birisi de işçilere ücretsiz ve yaptıkları işe uygun kişisel koruyucu ekipmanın sağlanmasıdır. Şubelerimizin 26'sı işyerlerinde işçilere ücretsiz ve uygun kişisel koruyucu ekipman verildiğini ifade ederken, 16 şubemiz bu konuda aksaklıklar yaşandığını, 2 şubemizse kişisel koruyucu donanım sağlanmadığını ifade etmiştir. İlk anketimizde ortaya çıkan aksaklıklar konusunda bir ilerleme sağlanmışsa da, ikinci anketimizden bu yana bir ilerleme olmamıştır.

Şubelerimizin, işyerlerinde alınan salgın önlemlerinin kapsamına ilişkin değerlendirmeleri, bu süreçte işyerlerimizdeki **en yaygın eksikliklerin** şunlar olduğunu göstermiştir:

I. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarında sendika temsilcilerinin söz ve karar sahibi olmaması

Şubelerimizin 17'si İş Sağlığı ve Güvenliği kurullarında sendika temsilcilerinin söz ve karar sahibi olduğunu belirtirken, 16 şubemiz örgütlü oldukları işyerlerinde bu konuda aksaklıklar yaşandığını, 8 şubemizse kurullarda sendika temsilcinin söz ve karar sahibi olmadığını ifade etmektedir.

Bir önceki anketimizle büyük benzerlik gösteren bu yanıtlara göre, işyerlerinde salgın kapsamında alınacak önlemler konusunda sendikaların en önemli müdahale aracı olan İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları'nda işçilerin söz ve karar sahipliği önemli bir sorundur.

II. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları'nda salgına yönelik kararlar alınmaması ya da uygulanmaması

18 şubemiz, işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları'nda salgına yönelik kararlar alındığını ve uygulandığını belirtirken, 17 şubemiz kurulun toplanması, kararlar alınması ya da uygulanması aşamalarında aksaklıklar olduğunu belirtmiş, 8 şubemiz ise kurulun toplanmadığını ya da salgın kapsamında bir karar alınmadığını belirtmiştir.

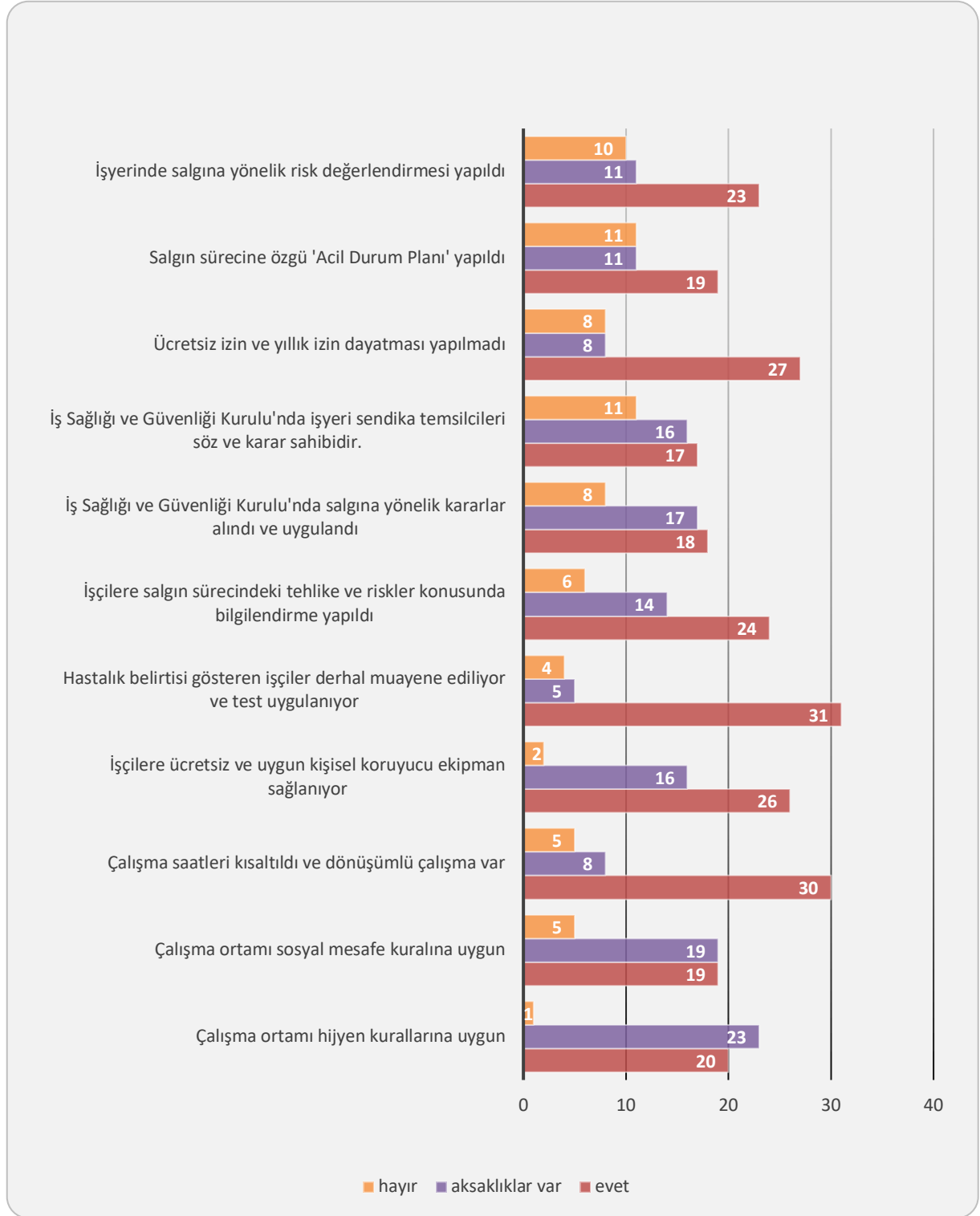
III. Salgın sürecine özgü "Acil Durum Planı" yapılmamış olması

Şubelerimizin verdiği bilgilere göre, salgın kapsamında yapılacak 'Risk Değerlendirmesi' ardından yapılması gereken "Acil Durum Planı" konusunda işyerlerimizde sınırlı bir iyileşme sağlanmıştır. Ancak bu konudaki eksiklikler büyük oranda devam etmektedir. 19 şubemize bağlı işyerlerinde salgın sürecine özgü Acil Durum Planı oluşturulmuşken, 11 şubemiz, bu konuda aksaklıklar yaşandığını olduğunu, 11 şubemizse işyerlerinde Acil Durum Planı'nın oluşturulmadığını ifade etmiştir.

IV. Çalışma ortamının sosyal mesafe kuralına uygun olmaması

Salgının işyerlerinde yayılması bakımından en önemli konulardan biri olan çalışma ortamının sosyal mesafe kuralına göre düzenlenmesi hususunda işyerlerimizde problemler konusudur. 19 şubemiz çalışma ortamının bu kurala uygun olduğunu ifade ederken, 19 şubemiz bu konuda aksaklıklar yaşandığını, 5 şubemizse işyerlerinde bu kurala uyulmadığını ifade etmiştir. Bir önceki anket sonuçlarından bu yana, bu konuda mesafe kat edildiği görülürken şubelerimizin yarısından fazlasının işyerleri için bu konu hala önemli bir sorundur.

Grafik 6: Örgütlü Olduğumuz İşyerlerinde Alınan Önlemlerin Kapsamı

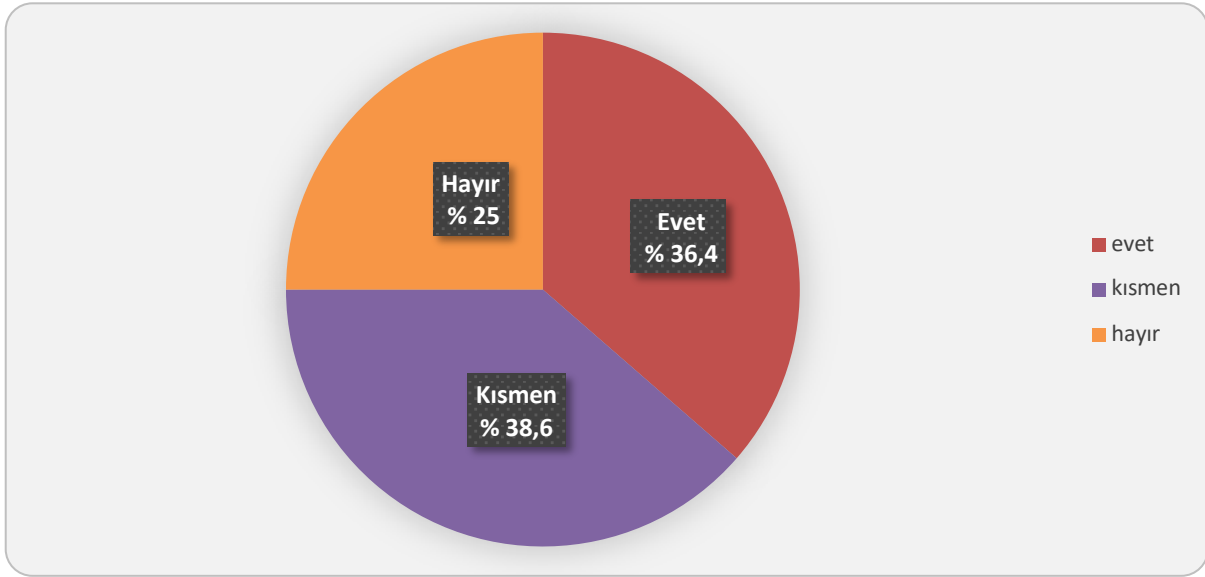

4. ÖRGÜTLÜ OLDUĞUMUZ İŞYERLERİNDE SENDİKAMIZIN SÜRECE KATILIMI

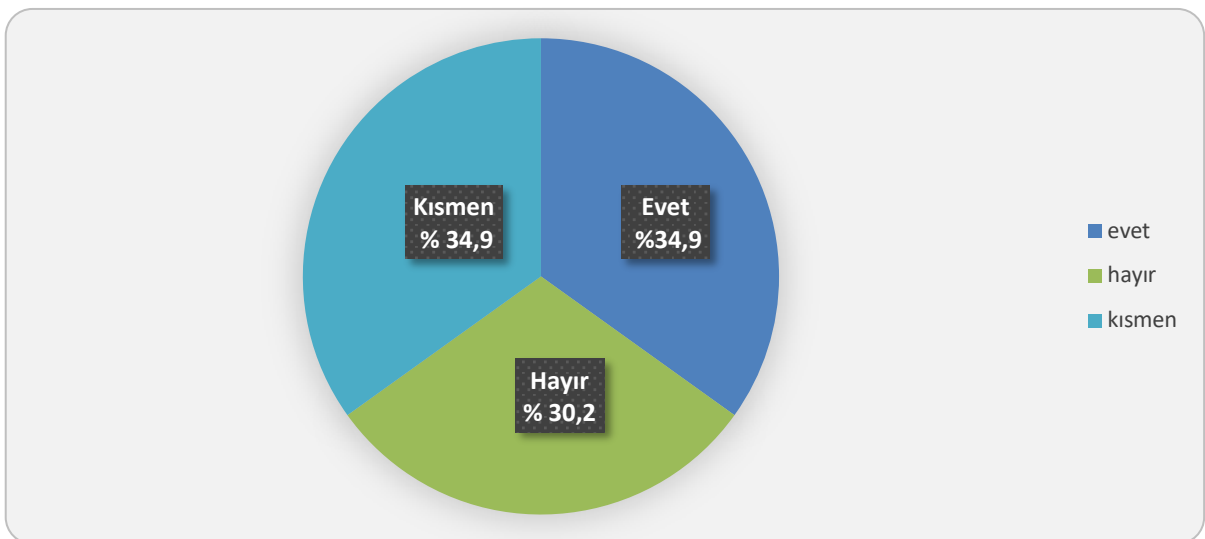
Sendikamızın örgütlü olduğumuz işyerlerinde sürece katılımını değerlendirmek üzere iki soru sorulmuştur. Şubelerimizin %36,4'ü salgın sürecinde işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının toplandığını ifade etmiş, %38,6'sı kurulun işyerlerinde kısmen toplandığını (örgütlü olduğu işyerlerinin bir kısmında), %25'i ise işyerlerinde İSG Kurullarının toplanmadığını ifade etmiştir.

Grafik 7: Salgın Sürecinde İşyerlerimizde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının Toplanması

Şubelerimizin % 34,9'u işyerlerinde salgın kapsamında önlemler alınırken sendikamızın görüş ve önerilerinin alındığını belirtmiş, % 34,9'u bu kapsamda görüş ve önerilerinin "kısmen" alındığını ifade etmiş, % 30,2'si ise sendikamızın görüş ve önerilerinin dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Bu konuda verilen yanıtlar bir önceki anketimizle benzerlik göstermektedir.

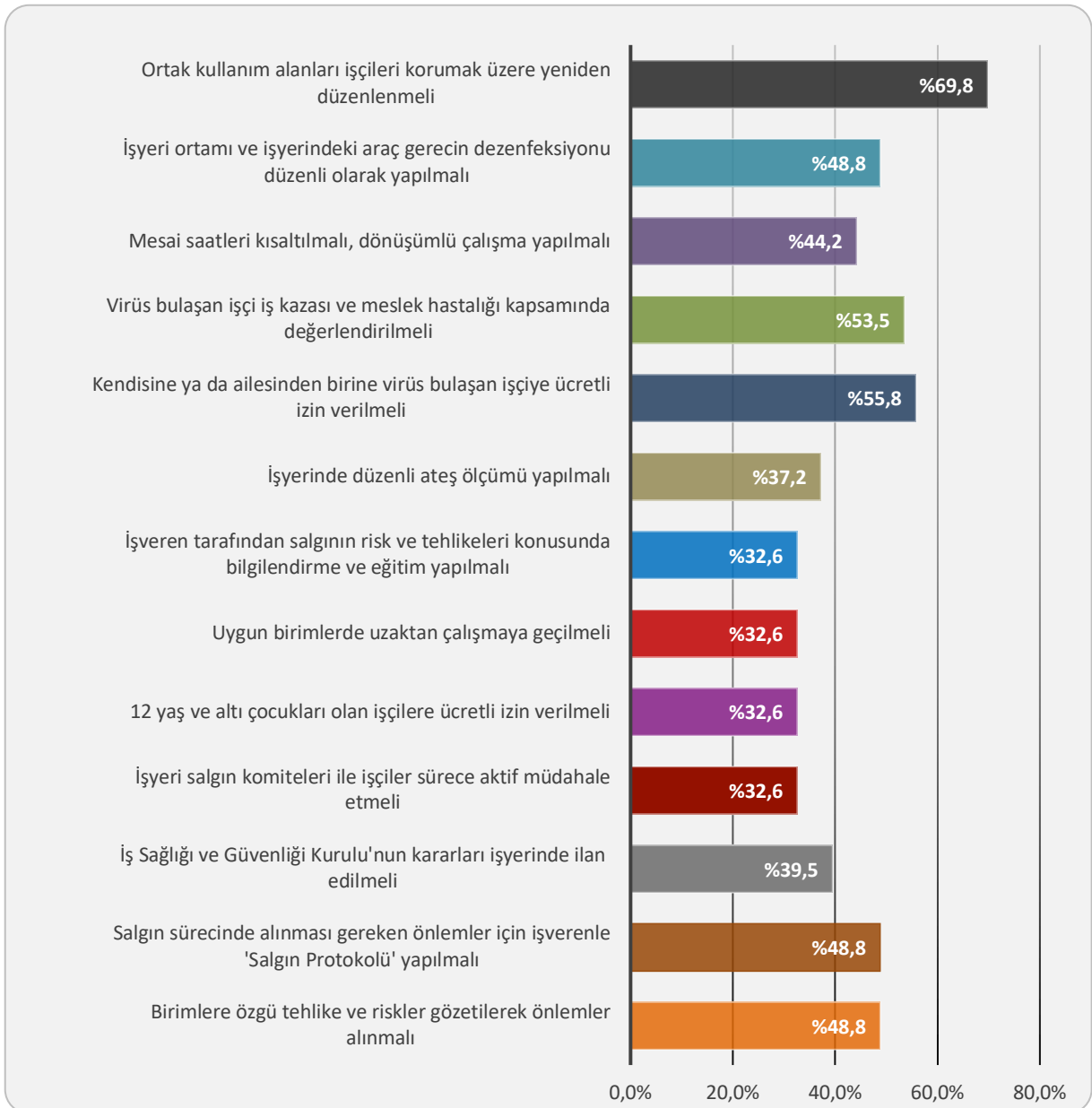
Grafik 8: İşyerlerimizde Sendikamızın Görüş ve Önerilerinin Alınması

5. ÖRGÜTLÜ OLDUĞUMUZ İŞYERLERİNDE ÜYELERİMİZİN TALEPLERİ

Anketimizde, şubelerimizden örgütlü oldukları işyerlerinde salgın sürecinde eksik alınan önlemleri göz önünde bulundurarak alınması gereken önlemleri belirtmeleri istenmiştir. Buna göre şubelerimiz bakımından işyerlerindeki en önemli talepler sırasıyla ortak kullanım alanlarının salgın önlemleri gözetilerek yeniden düzenlenmesi, kendisine ya da ailesinden birine virüs bulaşan işçiye ücretli/idari izin verilmesi, virüs bulaşan işçinin iş kazası ve meslek hastalığı kapsamında değerlendirilmesi, birimlere özgü tehlike ve riskler gözetilerek önlemler alınması, işyeri ortamı ve işyerindeki araç-gereçlerin dezenfeksiyonunun düzenli olarak yapılması ve salgın sürecinde alınması gereken tedbirler için işverenle "Salgın Protokolü" düzenlenmesi olmuştur.

Grafik 9: İşyerlerimizde Salgın Kapsamında Alınması Gereken Önlemler

Şubelerimizin verdiği bilgiler doğrultusunda örgütlü olduğumuz işyerlerinde üyelerimizin öne çıkan taleplerini şöyle sıralamak mümkündür:

- Testlerin ücretsiz ve yaygın biçimde yapılması,
- Çalışma ortamının salgın mesafe kuralına uygun biçimde organizasyonu ve düzenli dezenfeksiyonu,
- Yapılan işe uygun ve yeterli kişisel koruyucu ekipmanın düzenli olarak sağlanması,
- Mesai saatlerinin salgın koşullarına göre kısaltılması, dönüşümlü ve uzaktan çalışma yapılması,
- Ücretli ve idari izinli sayılanların yol-yemek ücretlerinin kesilmesine son verilmesi,
- Tehlike ve riskin yüksek olduğu alanlarda çalışanlara risk primi verilmesi,
- Kısa çalışma ödeneği, yıllık izin ve ücretsiz izin dayatmalarının son bulması,
- Toplu sözleşme önündeki engellerin kaldırılması ve özgür toplu sözleşme sürecinin başlaması,
- Kronik rahatsızlığı bulunan işçilere salgın süresince ücretli izin verilmesi,
- Sahada çalışan işçilere yönelik ayrımcılığa son verilmesi,
- Belediyelerin halka hizmet sorumluluğunun yanı sıra işçiye olan görev ve sorumluluklarını da yerine getirmesi,
- Ücretlerin ve mesailerin geç ödenmesine son verilmesi,
- İşverenle salgın protokolü imzalanarak, salgın sürecinde hakların kayıt altına alınması,
- Salgın koşullarına uygun işçi servislerinin sağlanması,
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları'nın işletilmesi ve kurulca alınan kararların uygulanması,
- Salgının ikinci dalgasına karşı işyerlerinde şimdiden komitelerin kurulması,
- Salgın süreci kullanılarak üyelerimizin sendikal tercihlerine yöneltile saldırlara son verilmesidir.

GENEL DEĞERLENDİRME

- i. İşyerlerimizin tümü salgın bakımından tehlike ve risklerin yüksek olduğu işyerleridir. Üye oranımızla hastalığa yakalanan işçi oranı kıyaslandığında salgın sürecinde en tehlikeli işyerlerimizin hastaneler olduğu görülmektedir. Bunu konut, üniversiteler, belediye şirketleri ve belediyeler (kadrolu) izlemektedir.
- ii. En çok Covid-19 vakasının olduğu işyerimiz belediye şirketleridir. Covid-19 vakası üyelerimizin %80'i belediye şirketlerinde çalışan üyelerimizdir.
- iii. Belediye birimleri bakımından en çok Covid-19 vakası üyemizin olduğu birimler temizlik, park-bahçeler, toplu taşıma ve fen işleridir. Belediyelerde görülen toplam vakaların yarısının görüldüğü temizlik birimleri, salgın bakımından en tehlikeli belediye birimidir.
- iv. Özellikle halkla temasın yüksek olduğu, yakın çalışmanın olduğu ve belediyelerin iş yükünün arttığı birimlerde salgına yakalanma riski artmaktadır.
- v. Hükümetçe belediye başkanları görevden alınan belediyelerde salgının ilk günlerinden bu yana sürdürülen önlem alma sorumluluğunu yerine getirmeme ısrarı sürdürülmektedir.
- vi. Vakaların yaygın olarak görüldüğü şubelerimizin ortak özelliği metropollerde örgütlü olmaları, büyük işyerlerinde örgütlü olmaları, İSG Kurullarının işletilmesinde sorunlar yaşanmasıdır.

- vii. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları'nın işleyişi, alınan kararların uygulanması ve sendikamızın bu kurullarda söz ve karar sahibi olma süreçlerinde olumlu gelişmeler olsa da, İSG kurullarının en az 2 haftada bir toplanacak biçimde ve sağlıklı işletilmesi başlıca hedeflerimizden birisidir.
- viii. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları'nın düzenli olarak çalışıp çalışmadığının kontrolünü sağlamak için toplantı tutanak ve raporlarının temsilcilerimizce temini, işyerlerinde ilanı sağlanmalıdır.
- ix. Salgın sürecinde dış birimlerde genel olarak uzaktan çalışma, dönüşümlü çalışma, ücretli izin gibi uygulamalar olmamış, dahası iş yükü ve mesai saatleri artmıştır. Bu birimlerde vaka sayısının fazla olmasının bir nedeni tehlike ve risklerin yüksekliği iken başka bir önemli bir nedeni de bu çalışma koşulları ve alınan önlemler konusundaki bu farklılıktır.
- x. Kronik hastalığı olan üyelerimiz, Covid-19 salgını bitene kadar evden çalışmalıdır. Bu konudaki ısrarımız devam etmektedir.
- xi. 1 Haziran itibarıyla işyerlerimizdeki çalışma düzeninin tam kapasiteye yakın çalışacak olması özellikle çalışma alanlarının, ortak kullanım alanlarının ve işçi servislerinin fiziksel mesafe kuralına göre yeniden düzenlenmesi, çalışma ortamlarının sterilizasyon sıklığının artırılmasını gerektirmektedir.
- xii. 1 Haziran itibarıyla normalleşme kapsamında belediyelerin salgın sürecinde sınırlı hizmet üreten ya da hizmet üretmeyen bazı birimleri de hizmete başlayacaktır. Belirli alanlarda çalışan işçilerin iş yükü ile birlikte tehlike ve risklerde de artış olacaktır.
- xiii. SGK'nın 2020/12 sayılı genelgesiyle Covid-19'un iş kazası ve meslek hastalığı kapsamında değerlendirilmeyeceğine ilişkin kararı, önümüzdeki süreçte üyelerimizin hukuki mücadelesini engelleyici niteliktedir. İşçinin çalışırken hastalığa yakalanması durumunun iş kazası ve meslek hastalığı kapsamında değerlendirilmelidir.